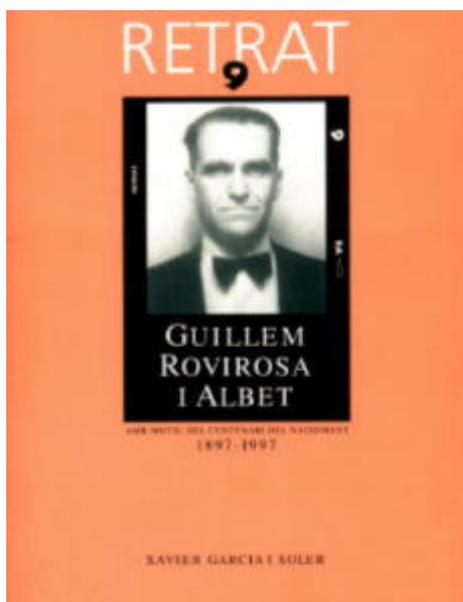

RETRAT N. 9
GUILLEM ROVIROSA I ALBET
Amb motiu del centenari del naixement (1875-1997)
Xavier García i Soler

PRESENTACIÓ

L'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú va aprovar, l'any 1996, el reglament en el qual s'establien les diferents formes d'homenatge i recordatori públic per a les diferents persones nascudes a la nostra vila o que són veïnes. La voluntat d'aquest fet era reconèixer la seva tasca a favor de la ciutat, de mostrar arreu dels nostres valors i d'ajudar a enaltir en nom de Vilanova i la Geltrú.

Són homes i dones que tenen aquest tarannà especial, marcat per la senzillesa i la humilitat, el treball constant, la dedicació i la recerca de la solidaritat i la tolerància. Homes que exalcen el nom de la nostra ciutat i que mereixen aquest reconeixement.

Volem que siguin homenatges especials i emotius, que interpretin una voluntat compartida per tothom, perquè el seu esperit de servei enriqueix els valors de la nostra societat, de la nostra ciutat.

El nostre tarannà ha estat la suma de diferents aportacions individuals de ciutadans com ells, persones que per sobre dels seus interessos particulars han buscat l'espai comú i que pel seu esforç han entrat en la història de la ciutat.

ESTEVE ORRIOLS I SENDRA.
Alcalde de la Ciutat de Vilanova i la Geltrú.

GUILLEM ROVIROSA. La revolució cristiana dintre del poble

◁ Una personalitat obrera i cristiana exemplar. Introducció ▷

Guillem Rovirosa i Albet va néixer a Vilanova el 4 d'agost de 1897 i va morir a Madrid el 27 de febrer de 1964. En escaure's el centenari del seu naixement, tot i que va ser conegut, estimat i seguit per milers de persones arreu d'Espanya en el seu apostolat cristià dintre el món obrer, és pertinent preguntar-se, sobretot per respondre a les noves generacions de la ciutat on va néixer, qui era Rovirosa.

Aquest és l'objectiu del present opuscle, que resumeix i sintetitza els elements bàsics d'una vida intensa com la seva, a la qual vaig dedicar fa vint anys una biografia de més de set-centes pàgines. Una vida intensa, marcada per la recerca de la veritat, per la conversió a la fe i per l'encarnació que va fer del missatge de Jesús entre la classe obrera i dintre l'Església, en l'època difícil de la postguerra del victoriós «nacional-catolicismo» del Règim.

Aquest lliurament el va realitzar de forma total, prescindint dels avantatges materials que li donaven ser un tècnic i científic de primer ordre en electricitat i indústries mecàniques. Després d'una llarga etapa d'ateisme i indiferència religiosa (1915-1932), en la qual, malgrat tot, no deixà de buscar explicacions als misteris de l'existència humana i de Déu, en aquell darrer any, a París, descobreix la figura de Jesús i la urgència d'evangelitzar la classe treballadora, tasca que comença de forma organitzada el 1946 amb la creació de l'HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica), com a moviment especialitzat en l'apostolat obrer dintre l'«Acción Católica» que impulsaven els bisbes espanyols.

Rovirosa pretenia crear militants cristians amb consciència de classe enfront de la supeditació empresarial dels treballadors catòlics, enfront de la beateria impulsada per una Església vinculada al franquisme i enfront de les dues ideologies dominants (capitalisme i comunisme) que, segons ell, impedièen el veritable accés a la llibertat humana. Com pot imaginar-se, per l'època en què pensava, deia i feia plantejaments com aquests (anys 40 i 50), els seus projectes van topar directament amb les jerarquies eclesiàstiques i polítiques que, el 1957, van apartar-lo de la direcció del moviment que ell havia engegat. Aquell any, a Madrid, on havia viscut fins aleshores, amb constants viatges per tot Espanya, un tramvia li tallà una cama, i li va haver de ser amputada. Es traslladà a viure a Montserrat, on la Comunitat de monjos l'acollí càlidament, talment com deu anys abans, en els moments fundacionals de l'HOAC, i des d'allí continuà la seva tasca intel·lectual i activista, escrivint el que serien alguns dels seus llibres i articles més importants i rebent i encoratjant molts d'aquells obrers cristians que ell havia ajudat a formar, a Catalunya i arreu d'Espanya, amb centenars de cursets i seminaris d'estudi i articles en els diversos butlletins i revistes que fundà.

Retornat a Madrid, una embòlia cerebral se'l endugué el 27 de febrer de 1964, als seixanta-set anys, durant els quals tots aquells que el conegueren no han dubtat de parlar d'ell com d'un nou Apòstol amb traces evidents de santedat.

◁ 1897-1914. Infantesa i adolescència. Vilanova ▷

Guillem Rovirosa va néixer en la data més amunt indicada, a la casa que els seus pares, Josep Rovirosa i Anna Albet, tenien al número 31 del carrer del Jardí, a Vilanova. Tenia dos germans més grans, Jaume i Josep, i en néixer ell, la família es traslladà a la casa pairal de Rocacrespa, entre Vilanova i Castellet, habitada de molt antic per la nissaga de pagesos de la qual procedia, per bé que Guillem deia, mig bromejant, que ells provenien de nissagues de pirates que devien haver arribat a Cubelles, pel Mediterrani, des de terres sarraïnes.

Sense haver pogut anar a escola a Cubelles, guiat per la seva mare –que, poc després del seu naixement, patí una deformació de la columna vertebral que la paralizzà– començà a llegir als quatre anys, i als sis, en contacte amb les nenes del caseriu de Rocacrespa, aprengué a fer puntes de coixí amb els boixets. Del seu pare, que morí el 1906, quan ell només tenia nou anys, aprengué a no dir mai cap mentida i a buscar sempre la veritat.

Quan complí els vuit anys, la família tornà a Vilanova i Guillem començà a estudiar al Col·legi de Sant Agustí, del carrer del Recreo. Un dels seus companys era el que havia de ser un gran músic, Eduard Toldrà, nat al carrer dels Caputxins i que vivia al carrer Jardí, amb el qual es divertia espiant els nois i les noies festejadors que passaven per sota del terrat de la casa de l'Eduard.

Després, durant dos cursos, anà al col·legi que els escolapis tenien al carrer de Sant Gervasi per a l'ensenyança primària. Era la casa que dona a la Rambla Principal, després coneguda per «Cal Dragataleques», on treballaven unes germanes modistes, i on, uns anys enrere, gràcies a les tertúlies que hi feia la joventut il·lustrada de la Vila, s'organitzà la popular Cavalcada dels diumenges de Carnaval, destinada a afavorir els establiments benèfics de Vilanova.

El 1908 començà, com a intern, el Batxillerat al Col·legi Samà dels mateixos escolapis, els quals, quan l'acabà el 1914, aconsellaren al seu germà gran, que li feia de tutor, que li fessin estudiar la carrera que volgués, que per a qualsevol tenia més que sobrada capacitat.

◁ 1914-1932.

Els estudis tècnics industrials, la seva inventiva, la incredulitat i la conversió ▷

Decidiren que estudiaria per enginyer de camins, canals i ports, a Madrid, on l'acompanyà el germà gran. Es confirmava allò que deia l'historiador Jaume Vicens Vives: «La història de Catalunya del XIX sortí de les portes dels masos,

amb el darrer adéu dels fradisterns a la casa pairal, per anar a la gran ciutat a plantar-hi la bandera de llur raça de nissaga muntanyenca». Rovirosa es va apassionar per les matemàtiques, que van representar per a ell l'expressió de la veritat.

Amb la mort de la seva mare, el 1915, quan ell tenia divuit anys, es produeixen dos grans canvis en la vida de Guillem: el germà gran, que li feia de tutor, va decidir que tornés a Barcelona, on estudiaria electricitat a l'Escola Industrial – d'on, en aquell temps, sortien alumnes de primera qualitat que es disputaven les empreses més importants–, i el segon canvi que se li presenta és l'allunyament i hostilitat envers qualsevol forma de religiositat, en veure sobretot el comportament general del que ell anomenava el tinglado catòlic, el qual va combatre amb plena consciència en nom de la veritat, tal com el seu pare li havia ensenyat que fes sempre.

Quan, en festes assenyalades, el convidaven a assistir a missa, ell demanava de pronunciar conferències per demostrar la inexistència de Déu. Es va llançar pels camins de l'espiritisme i la teosofia. Arribà a ser secretari de l'associació barcelonina d'aquesta darrera societat, que deia que no hi ha cap religió que estigui per damunt de la veritat, i que totes en contenen una part, però que no n'hi ha cap que la contingui tota. Això el va entusiasmar a estudiar totes les religions, llevat de la de Crist, és a dir, budisme, hinduisme, confucianisme i d'altres. El resultat fou un confusionisme que el portà a l'escepticisme total, que el féu desentendre's de tot i el convertí en esquerp i solitari, atent només a les qüestions tècniques i científiques que el salvaren de deixar-hi la pell.

Així, durant una llarga etapa, de 1917 a 1930 –en què comença i acaba els estudis a l'Escola Industrial de Barcelona, es casa amb Caterina Canals (1925) i s'instal·la a París (1930)–, es dedica intensament a la recerca tècnica i a desenvolupar la seva capacitat d'inventiva. A l'Escola Industrial, coneguda llavors per Universitat Nova, el gran savi que fou Esteve Terrades el nomenà professor auxiliar de matemàtiques, però a punt d'acabar la carrera va caure malalt de tuberculosi, de la qual va refer-se a Sant Miquel del Fai, on aprofità l'estada per escriure un parell de llibres que li havia encarregat Terrades, fruit de les investigacions que havia fet Rovirosa sobre cables elèctrics i sobre condensadors, a la fàbrica Pirelli de la seva ciutat natal. Encara ara, aquests llibres serveixen de material de consulta.

Després es dedicà a la fabricació de joguines mecàniques, cosa inexistents llavors. Als Magatzems El Siglo, de la Rambla de Canaletes, va exposar una tortuga que fou l'admiració de la ciutat. Després va treure una mona, de mig metre d'alçada, i la va fer passejar pel Passeig de Gràcia.

Instal·lat a París amb la seva esposa, es dediquen al món de les joguines mecàniques; inventà unes granotes que intentaven vendre per subsistir, i proposà una renovació en el món del cinema, consistent a fer passar el film, no a batzegades, com es feia, sinó per mitjà d'un moviment regular i continu que permetia fer la banda, fins i tot, en paper. Els entesos deien que allò l'hauria

portat a trobar l'entrellat de la televisió, que es començava a viure a Amèrica. Però l'empresa «Debie», constructora de material de cinematografia, li comprà la patent per unes dues mil pessetes, i mai més no se'n parlà. Rovirosa, contrariat, deia: "Mai més no vendré una patent a ningú, i no faré invents... per als jueus".

Però en aquell mateix París de sants i rodamons, d'estudiosos i aventurers, entre els seus invents i patents frustrades, es trobà, sense pensar-hi, amb la futura fe a les mans. Al final d'aquell 1932, passejant pels carrers de la "cité lumière", va veure molta gent davant de la parròquia de Sant Josep, prop del parc de Luxemburg, al costat del cèlebre Institut Catòlic de París. Fent el tafaner, es va assabentar que el cardenal Verdier hi feia la visita pastoral i, en un moment de la seva al·locució, va dir: "El cristià és un especialista en Crist". Aquesta simple frase va representar per ell un revolsiu, en comprovar, als seus trenta-cinc anys, que realment no sabia res de Crist. I d'acord amb el seu temperament, que no admetia mitjanies, talment com féu amb la recerca de les altres religions, es posà a estudiar la història del cristianisme i, particularment, el colpí la Vida de Jesús, de François Mauriac, que feia poc s'havia convertit i deia que un llibre com aquell s'hauria d'escriure agenollat. Rovirosa, després, digué que es posava vermell d'haver tingut la gosadia d'acabar-lo de llegir.

S' enamorà de la figura de Jesús i, sobretot, el que el va tombar fou l'espectacle de la crucifixió per amor, la sagnant exigència de la creu, tan i tan diferent de l'espectacle de la majoria de catòlics i de la mateixa Església.

◁ 1933-1946.

De la conversió a Crist a la conversió als pobres i al món obrer ▷

Al final de 1933, un any després de l'inici de conversió que tingué a París, Rovirosa i la seva muller tornen a Madrid, i ell s' interna tres mesos al monestir de l'Escorial, disposat a discutir les coses amb un religiós agustí, el Pare Fariña. Va ser en el transcurs d'aquelles àrdues discussions, seguint el llibre de San Agustí *Les Confessions*, quan es produí el convenciment de la seva conversió i el Nadal d'aquell any feia, com digué, la "segona primera comunió". El seu primer pensament fou que el matrimoni anés a missions, però no ho portaren a cap. De tota manera, marit i muller van fer el que ell en deia un "contracte amb Déu", que constava només de dos articles: viure pobrament, al servei de l'apostolat, amb la confiança que Déu proveiria les mínimes necessitats vitals.

Però encara no havia arribat l'hora del lliurament incondicional a l'apostolat obrer i, mentrestant, havia de viure. Un antic company d'estudis de l'Escola Industrial li proposà d'entrar com a director tècnic de la sucursal que feia poc havia inaugurat a Madrid la casa barcelonina Rifà i Anglada, que tenia la representació de la «Frigidaire», nord-americana, per a tot el referent a cambres frigorífiques. El tema l'interessà immediatament, perquè li era desconegut, i amb Rifà i Anglada –un dels pioners de la radiodifusió a

Catalunya amb Ràdio Barcelona— establí un lligam perfecte, que durà poc temps perquè aviat esclatà la Guerra Civil.

En l'ordre de la seva formació religiosa i humana, Rovirosa prenia part en un curs sobre qüestions socials a l'Institut Social Obrero, d'*El Debate*, que dirigia Angel Herrera, el que després havia de ser cardenal. Però en va treure una impressió catastròfica, en el sentit que veia que els que assistien al curs eren moguts només per un delit intel·lectual, mentre que al carrer hi havia una gran legió humana, especialment entre els treballadors, que no sabia res del missatge de Jesús. I era a ells a qui anava destinada la seva força evangelitzadora, perquè la seva conversió no havia estat presidida per l'individualisme. S'enfrontà, doncs, a allò que li volien fer empassar com a Doctrina Social de l'Església.

I arribà el gran drama del juliol del 36, producte genuí d'un cristianisme que només n'era de nom i d'una consciència obrera que no havia passat més enllà de les beceroles i de la demagògia, tot plegat entre la intolerància i els interessos corporatius. El setge que va caure sobre Madrid va fer evacuar el matrimoni del seu domicili per ser zona de combat i anaren a viure a un soterrani de la casa que havia estat seu del Fomento Social, dels jesuïtes, on Rovirosa va trobar, i salvar, una gran biblioteca sobre qüestions socials, que el porter de la casa ja havia destinat a l'estufa per escalfar-se.

En les eleccions per al Comité Obrero de l'empresa on treballava, la Frigidaire, en Rovirosa, tot i ésser el director tècnic, va ser elegit president, per unanimitat i, davant la poca feina que hi va haver en la qüestió de frigorífics, va adaptar aquelles màquines per fabricar fideus, matèria molt més vital en aquella situació.

Davant la persecució religiosa que regnava, muntà, el gener de 1937, una capella clandestina al soterrani de l'empresa, una acció que mai no delataren els membres del Comitè, la majoria socialistes. Ell mateix deia: "Ens la jugàvem cada dia, però sortíem confortats, plens de Crist".

Va veure ben clar la greu nuvolada que es posava sobre el cel hispànic, i per això deia que s'apropaven uns anys molt tristos per a l'Església, la qual s'hauria d'averkonyir de no haver sabut romandre al costat del poble i d'haver anat de bracet amb els poderosos, que la feien objecte de tota mena de maquinacions.

Acabada la Guerra Civil es trobà sense feina, però l'amo del conegut Instituto Llorente, Mejías, que el coneixia per haver muntat amb ell cambres frigorífiques, el cridà. La calma havia de durar poc, perquè l'administrador de la delegació madrilenya d'aquella empresa de frigorífics, que no havia pogut pair que Rovirosa no cedís a les seves pretensions de fer frau en les factures, el denuncià a les noves autoritat com a president que havia estat del Comitè d'Empresa. Ingressà a la presó coneguda per «Porlier», antic col·legi d'escolapis, que trobà plena de gent desafecta al nou Règim, als qui ajudà a suportar el sofriment o a morir en la pau de Crist. L'octubre de 1939 li van fer

consell de guerra i el condemnaren a 12 anys i 1 dia. El general Armada de los Ríos, que coneixia Rovirosa per haver actuat amb ell dintre l'Acció Catòlica, abans de la guerra, deia que allò "era una vergüenza para el Régimen".

Després de dos mesos d'estar entre parets, sortí una disposició del govern que permetia als treballadors empresonats, sempre que els amos responguessin d'ells, de poder anar a treballar, sortint el matí i tornant-hi en acabar la jornada. El director de l'Instituto Llorente aprofità aquesta disposició, que pel que sembla sols entrà en vigor a tot Espanya per a una sola persona – Rovirosa –, perquè cap amo no es volia comprometre. Sortia de la presó el 21 de setembre de 1940, amb motiu de la festa de la Mare de Déu de la Mercè, redemptora de captius.

L'entrada a l'Instituto Llorente havia d'ésser un bon capítol en la seva vida científica. Hi va trobar el doctor Gregorio Ramón, investigador, com ell, de primera fila. Rovirosa va dirigir les noves instal·lacions i construï tot un seguit de màquines, una de les quals havia de servir per a emplenar i tancar automàticament les ampolles injectables de vidre. En veure l'amo que això li permetia de prescindir d'un bon nombre d'operaris, Rovirosa no ho va admetre i va destruir la màquina.

Junt amb Gregorio es dedicà a treballs científics en el laboratori que tenia a casa seva i en el de l'Instituto de Farmacología, on obtenien "lindane" de forma molt econòmica, fent passar corrent de clor sobre benzè en contacte directe amb els raigs solars. També es dedicaren a deturar l'envelliment i la degradació de les pedres mil·lenàries i, en sentit contrari, a accentuar, per procediment elèctric, l'envelliment de vins i licors. L'únic que portà el secret dintre seu fou Gregorio, traspasat fa uns anys. Però Rovirosa no va voler explotar comercialment aquest invent, perquè no volia veure les seves mans plenes de milions, quan havia decidit de viure pobrement.

L'última gran preocupació d Gregorio i Guillem, en l'aspecte científic, fou la del càncer, i aquesta preocupació venia estimulada per la cura que el papa Pius XIIè havia fet amb la gelea reial. Però aquesta recerca es va veure aturada per l'accident que va tenir Rovirosa, el 1957, en caure d'un tramvia que li tallà la cama.

Després de la guerra, paral·lelament a la seva feina científica i tècnica, que fou altament valorada pels qui van estar més a prop seu, Rovirosa es va dedicar intensament a l'Acció Catòlica, continuant el que havia fet abans de 1936. De moment, es dedicà al Barrio de las Latas, a Vallecas, on exercí de militant de base entre aquella gernació de lumpenproletariat, i va prendre part en els cursos de l'Instituto de Cultura Religiosa Superior, fins que, connectant amb una colla d'homes que sospiraven per engegar un moviment social cristià, s'hi lliurà totalment.

Era el que estava esperant, i en sortí l'HOAC, un moviment social d'apostolat cristià que es dedicaria a la promoció, a la formació, a l'orientació i a la recerca

de noves vies entre la militància obrera. La jerarquia eclesiàstica espanyola, a instàncies del Vaticà, que veia necessari resoldre la separació entre el món obrer espanyol i l'Església, impulsà, amb la creació de l'HOAC, el moviment apostòlic obrer dintre l'Acció Catòlica; però, en mans de Rovirosa, aquest moviment anà més lluny del que podia tolerar aquella jerarquia, que en descavalcà Rovirosa de la direcció, el 1957.

◀ 1946-1957.

Naixement i creixença de l'HOAC. L'època més activa de Rovirosa.▶

El moment fundacional de l'HOAC s'estableix l'octubre de 1946 a Madrid, però Rovirosa, que en va ser l'ànima durant aquells anys, va anar al cap de poc a Montserrat, des d'on, al costat dels monjos, començà una enèrgica labor de promoció, publicant l'anomenat «Boletín de dirigentes», que havia de donar pas, el 1949, al setmanari iTú! el qual, el 1951, la Comissió Nacional de l'HOAC decideix autosuspendre, assetjat com estava per la censura i els impediments que hi posaven les jerarquies.

A la impremta del Monestir de Montserrat hi havia una màquina plana –amb la qual havia estat tirada la monumental Bíblia de Montserrat– que, després de la guerra, destarotada, ningú no es veia amb cor de fer funcionar. Rovirosa hi va posar el nas i la va posar en marxa, a satisfacció de tothom, sense una pesseta de despesa, quan altres tècnics en demanaven moltes per la reparació. En aquella màquina va ser imprès el «Boletín de dirigentes», redactat íntegrament per ell, durant tot l'any 1947, en què va viure al Monestir.

També a Montserrat assessorà la fàbrica de licors, hi practicà l'envelliment i construï a tal fi una cambra frigorífica. Igualment fou útil, als tallers, en la resolució de problemes electromecànics o en les obres que s'estaven fent en la construcció de la façana principal del Monestir.

El 1948 tornà a Madrid on fundà els "Grupos Obreros de Estudios Sociales" (GOES) i publicà –cent anys després del Manifest Comunista de Carles Marx– el Manifiesto Comunitarista, que representà una nova anàlisi del problema de les relacions socials, humanes i laborals. El problema de la injustícia social internacional, deia Rovirosa, serà una vergonya per al segle XX, i afegia que "El remei no és el comunisme sinó el comunitarisme fonamentat en l'Evangelí, del qual es deriva la premissa: en cas de necessitat tots els béns són comuns". La jerarquia d'Acció Catòlica no aprovà aquell document i el retirà de la circulació, però el bisbe de Canàries, Antonio Pildain, va presentar el Comunitarisme, anys més tard, com la salvaguarda de la dignitat humana, en una sessió del Concili Vaticà II.

Al costat d'aquella HOAC que Rovirosa feia conèixer per tot Espanya en cursets, conferències, escrits i assemblees, per tal d'acostar els obrers a la comunitat de cristians que és l'Església i per crear una consciència cristiana revolucionària que llancés els cristians a la lluita política i sindical, al costat de tot això, en

Guillem, per tal de preparar equips de gent conscients de les seves responsabilitats, va estudiar el mètode d'enquesta, que havia iniciat la Joventut Obrera Catòlica Internacional i que ell adaptà al món dels adults, basant-se en la metodologia de Veure, Jutjar i Actuar. El resultat d'aquest estudi fou, el 1952, el llançament de l'anomenat «Pla Cíclic», en el qual els treballadors aprenien, en reunions d'estudi setmanals, el millor sistema per copsar l'autèntica realitat de les coses, comprenent-les, assimilant-les i deduint-ne les conseqüències.

Parlà davant de tothom, prescindint del grau de riquesa o de saviesa, però era justament davant dels qui sabien més que enfondia el clau de les exigències. Així, a les Converses Catòliques Internacionals, que des de 1947 se celebraven a San Sebastián, es trobà amb alguns dels teòlegs, filòsofs, escriptors i catedràtics més importants del món cristià, tals com Philipp Schramm, els cèlebres teòlegs Urs von Balthasar i Yves Congar, els periodistes Jean Delfosse i Emil Gabel o el filòsof Jacques Leclercq. Havia conegut també altres eminents homes del pensament religiós, com Jean Guitton, Joseph Cardijn, fundador de la JOC, el bisbe Alfred Ancel, René Voillaume i el nostre gran teòleg Joan Baptista Manyà, de Gandesa, el qual deia que Rovirosa es podia posar perfectament al costat de Ramon Llull. Tots els que l'escoltaven i veien el grau de compromís que ell mateix s'havia imposat, li dedicaven elogis semblants, però aquesta aurèola d'admiració general que tenia no canvià en res la seva compostura personal ni el seu estil de vida, fidel sempre a aquell "contracte amb Déu" de pobresa que havia fet, amb llibertat total, puix que la seva dona va desaparèixer per voluntat pròpia de la seva vida.

Com que donava tot el que era, el que sabia i el que feia, tot també li era retornat. I quant a les necessitats materials més peremptòries –es conta que alguna vegada l'abat Escarré i d'altres, d'amagat, li havien posat alguns diners a la butxaca de la gabardina–, Rovirosa deia, amb una frase magistral: "Necessito poc, i el poc que necessito ho necessito poc", alhora que també assegurava que "Com més vell em faig, més la meva experiència em fa afirmar que el sobrenatural no es pot fer amb el diner sinó contra el diner". En relació amb la qüestió, que ja hem esmentat, de l'envelliment del vi per mètodes elèctrics, els amics li deien que amb un invent així es podria convertir en l'home més ric d'Espanya, i ell contestava: "Exacte... És l'única pega que té per a mi. He viscut pobre i he predicat la pobresa, i no sé veure aquestes meves mans plenes de bitllets". I quan insistien que podrien servir per a l'apostolat, també tenia resposta per negar-s'hi: "El dia que l'HOAC disposi de molts diners, dsgraciada d'ella, perquè llavors l'esperit evangèlic, que ara hi és tan viu, desapareixeria i l'ensorraria. La millor riquesa són els homes i la seva voluntat d'aportar tota mena de sacrificis. Això és el que fa grans les coses. Els corbs, si no és així, se n'adonarien tot seguit –fins i tot els ateus integrals– i s'abalançarien sobre d'ella i la devorarien".

Els últims anys anà vestit amb pantalons i sahariana blaus i calçava sandàlies, com un treballador més, i deia: "Mentre el vestit, que és un símbol, posi de manifest la nostra mentalitat, poden restar tranquils els explotadors".

El desplegament intel·lectual i militant d'aquell home en els anys cinquanta fou extraordinari. Amb el llançament del «Pla Cíclic», el 1952, editat tres anys més tard; la incorporació, el 1953, com a consiliari nacional de l'HOAC, de Tomàs Malagón, teòleg de gran personalitat, i el múltiple ressò que tenia entre les capes obreres el *Boletín de la HOAC*, que en els primers anys va ser obra pràcticament de Rovirosa, aquest moviment apostòlic obrer s'expandia d'una manera que considerava perillosa la jerarquia eclesiàstica i el govern franquista i, encara que sembli estrany, el mateix Partit Comunista.

No s'ha d'oblidar que centenars de treballadors comunistes i anarquistes capgiraren llurs raonaments i seguiren Rovirosa en el camí de la conversió integral, sense que aquest fet –com ja hem indicat– els desviés per res de la seva lluita política i sindical. Deu ser per alguna cosa que Dolores Ibárruri, *La Pasionaria*, en el XXè Congrés del Partit Comunista de la Unió Soviètica, el 1956 a Moscou, invités els seus militants a no tenir contactes amb els militants obrers cristians. Fins llavors, els comunistes no s'havien preocupat mai dels "propagandistes catòlics", perquè aquests no feien més que distreure criatures dintre de l'abstractisme que predominava en l'Església de dedicar els seus millors capitals humans en les obres d'assistència social, en la catequesi de joves i en l'apostolat de la bona mort.

La gran aportació de Rovirosa planteja per primera vegada l'obra apostòlica de cara als adults, fent-los actors conscients en la promoció humana i cristiana. Trastocava així, dins i fora de l'Església, tots els esquemes de l'apostolat social perquè enfront de l'allunyament de l'Església per part dels treballadors durant el segle passat i del dels intel·lectuals en l'actual, apareixia la clariana de restablir la veritat evangèlica. Des de llavors, ningú no podrà dir que els cristians catòlics són els elements grocs dintre les aspiracions obreres.

En aquest context, no és d'estranyar que caigués sobre d'ell la marginació, la persecució i la difamació, que acabarien, els anys 1956 i 1957, destituint-lo com a director del Butlletí de l'HOAC i allunyant-lo de la Comissió Nacional. Ho va dir molt clarament, en ocasió dels 25 anys de la mort de Rovirosa (*Noticias Obreras*, 16-28 de febrer de 1989), el llavors dirigent Rafael Díaz.Salazar quan escrivia: "Rovirosa experimentó el destino 'natural' de los profetas y de los grandes reformadores de la Iglesia: la marginación y la persecución. El laico español de mayor proyección internacional –tal como lo revelan los testimonios de Congar, Voillaume, Ancel y Michonneau– fue sacrificado por una jerarquía eclesiástica que en el fondo prefería el laicado 'monaguillo', el laicado que le sirve en política o en economía para la defensa de sus intereses corporativos. Aquella Iglesia unida al régimen franquista se asustó del profetismo hoacista. Las acusaciones de lacayos del comunismo se sucedieron y encontraron su punto culminante en el discurso de Franco contra la HOAC y la JOC, en 1962. Los enemigos que Rovirosa tenía en la Acción Católica, desde el lanzamiento del ¡Tú! y del Manifiesto Comunitarista, lograron que el cardenal Pla y Deniel ordenara a Rovirosa abandonar la dirección de la HOAC, acusándole de haber implantado un tipo de Acción Católica Obrera muy diferente a la querida por el episcopado español y el Vaticano".

El sentit de l'operació contra Rovirosa i l'HOAC estava perfectament establert i, de la manera més innoble i traïdora, va ser Antonio Correa Veglison, que havia estat governador civil de Barcelona els primers temps de la postguerra, qui va presentar la fitxa políciaca de Guillem als dirigents d'Acció Catòlica, presentant-lo com un element indesitjable, amb la difamació, en ells tan habitual, que actuava a les ordres de Moscou, ell que justament era vist pel comunisme com un competidor massa preparat.

Quan es produïa tota aquesta situació, va donar-se el fet tràgic (que Rovirosa assumí com una mostra més de l'"humor de Déu" que un dia de 1957, anant a la Casa de Campo, va caure sota les rodes d'un tramvia i quedà esguerrat. Van haver-li d'amputar la cama, perquè la gangrena feia camí, i va demanar als metges que li ho fessin en fred, sense calmants, perquè volia unir els seus sofriments als de Jesús a la creu, i ho volia oferir a l'Església, a la classe obrera i als pobres. Els metges, naturalment, no l'obeïren, però quedaren esbalaïts pel sentit de la petició que els feia.

◁ 1957-1964. Rovirosa a Montserrat. La mort a Madrid ▷

Des de llavors, els últims anys de la seva vida –amb freqüents viatges a Madrid– transcorregueren pràcticament tots a Montserrat, on era tan estimat pels monjos, als qui l'Abat Escarré deia: "Fixeu-vos en el que us diu perquè les seves paraules són dignes de figurar al costat de les de Sant Pau. Rovirosa és un home com no n'hi ha hagut". Va mantenir converses i amistat amb els distints membres de la família monacal –a la qual se sentia unit, però amb llibertat total per fer la seva vida a la cel·la assignada– i alguns monjos, com el Pare Josep M. Gassó, el Germà Esteve Palenzuela i el Pare Miquel Estradé, traspasat l'estiu de 1997, van rebre d'ell molts ensenyaments i confidències, que en alguns casos han estat fetes públiques. Talment com ells, l'Abat Cassià Just afirmava: "Rovirosa és l'home més espiritual que ha passat aquests últims anys per Montserrat. Per mi sempre serà un dels homes que més m'han ajudat a trobar Crist present en els germans".

En el seu Montserrat, que veia i sentia com un fidel reflex de la seva catalanitat, impotent físicament per la cama amputada, tractant d'aguantar-se sobre dues croses que, com la sahariana, guardo com l'objecte que més me'l fa present, i impotent també per la veda que li havia imposat el govern, es va dedicar intensament a escriure i a rebre centenars de visites. Ara, era la gent que l'anava a buscar per agrair-li el tresor de llum que abans havia repartit. Però també hi havia qui, com el camarada Felipe Acedo Colunga, governador de Barcelona, recriminava a l'Abat Escarré que tinguessin al monestir un home d'aquella mena, i l'Abat li contestava –prefigurant també el seu propi futur d'exiliat– que per als monjos era un honor de tenir-lo entre ells. Quan Rovirosa se n'assabentava, amb tota la seva virior humana i militant, deia: "El que em sabia greu és que diguessin de mi que sóc 'un bon home'. Però dient-me perillós em fan un honor. Crist també ho era".

Va escriure llibres, que ell mateix s'editava en ciclostil i distribuïa, sobre Cooperatisme Integral, basat en el misteri de la Trinitat de Déu; sobre Sant Dimes, lladre, el primer sant cristià; sobre Judes, apòstol, el primer traïdor cristià; sobre fenerisme, o sigui la usura capitalista; sobre la virtut d'escoltar; sobre el compromís temporal i sobre qui recau la propietat de l'empresa.

Al costat de la fe cristiana, va tenir una fe catalana, semblant a la dels homes més grans del nostre poble. Per això es pogué donar a la gent de tota la pell de brau, perquè coneixia les arrels de llurs problemes socials i nacionals. Enfront dels qui remugaven sobre la seva estada a Madrid, deia: "Sóc català, i mai no he pensat dimitir, però Madrid és la lepra d'Espanya i espeternegar contra Madrid a distància no serveix més que per a consolidar la seva posició. A Madrid se l'ha d'atacar des de Madrid mateix, creant-hi autèntics organismes nacionals". Però s'enyorava, alguns dels seus llibres els escrivia primer en català i des del centre d'Espanya deia: "El dia que m'adoni que somio en castellà, agafo les cames, i cap a casa".

I a casa, Catalunya, hi tornà sempre. A Montserrat, en estades llargues i, de forma més breu, a pobles, parròquies, centres obrers o llocs d'alta significació religiosa, com la Cova de Sant Ignasi, a Manresa, on el 1949 donava un curset sobre l'HOAC que acabava de crear i on vaig tenir la gran sort de conèixer-lo. El 1963, un any abans de morir, visitava per última vegada aquella Rocacrespa, vora Vilanova, d'on era originària la seva antiga nissaga.

Al final de la seva vida, homes importants del món catòlic de l'Amèrica Llatina li demanaren que s'hi traslladés per tal de donar consistència al cristianisme d'aquella gent, donant a conèixer el seu esperit i els seus mètodes pedagògics. Tot i que se'n moria de ganes, no hi va poder anar. Era un esguerrat i el peu no se li guaria. Però don Tomàs Malagón, el consiliari general de l'HOAC, sí que hi va anar i va aconseguir de fer una mica allò que proposaven a Rovirosa.

I el 27 de febrer de 1964, a Madrid, li vingué l'hora de la mort, produïda per una trombosi cerebral, que fa pensar, realment, que només pot morir d'aquella manera el qui ha viscut amb un continu glatir d'amor. Aquell espectacle de malalts i monges a l'Hospital Clínic madrileny, vora seu, amb els seus amics de la Comissió Nacional de l'HOAC, besant-li el front, i ell, besant-los les mans, famolenc de repartir l'última engruna d'amor, és quelcom que no és donat de veure en aquests temps. Faltava aquest "petit" detall: ensenyar a morir, mirant Déu i besant els germans. Un impressionant seguici acompanyà la seva despulla fins al cementiri de l'Almudena. En conèixer la notícia, l'Abat Escarré va dir: "La seva mort té la suavitat d'un coronament".

L'objectiu essencial que Rovirosa s'havia imposat, producte de la seva santedat, era fer homes i dones revolucionaris sants (revolució és santedat), per tal que ells poguessin agafar la torxa i fessin més homes, més dones i més coses, duent a cap la transformació del món, la revolució cristiana, la que no

s'ha fet mai de manera col·lectiva, perquè no pot ésser obra d'homes poderosos, amb les armes, amb els diners, segons les circumstàncies, sinó dels mateixos homes i dones del poble, quan en són de veritat i no combreguen amb tants ídols i foteses que, llavors amb la dictadura i ara amb la democràcia, pretenen imposar a la ciutadania impotent.

En definitiva, l'única gran missió dels cristians no és altra que contribuir al fet que la societat deixi d'ésser ingrata i trista, selvàtica i ferotge, i esdevingui una mica la Jerusalem ben construïda que reclama el Regne de Crist.

Això, en síntesi, cent anys després del seu naixement a Vilanova, és el que he volgut fer conèixer als actuals vilanovins: que entre nosaltres, i més enllà, va viure un home que va assumir fins a les últimes conseqüències l'exemple de Jesucrist i que féu participar d'aquest exemple el conjunt social –sobretot els més desfavorits– que l'acompanyà en la seva trajectòria vital.

BIBLIOGRAFIA

Principals llibres seus de pensament

- 1955.** *El Plan Cíclico de la HOAC.* Ediciones HOAC. Madrid. 200 pàgs.
1959. *Cooperatismo Integral.* 267 pàgs.
1960. *El primer santo cristiano: Dimas el ladrón.* 266 pàgs.
1962. *El primer traidor cristiano: Judas de Keriot el apóstol.* 202 pàgs.
1962. *Fenerismo.* 67 pàgs.
1962. *La virtud de escuchar.* 95 pàgs.
1963. *El compromiso temporal.* 79 pàgs.
1964. *"De quién es la Empresa".* Editorial ZYX. Madrid. 128 pàgs.
1965. *Somos.* Ediciones HOAC. Madrid. Articles. 284 pàgs.
1965. *Militantes obreros.* Articles. 284 pàgs.
1966. *Comunistas y cristianos.* Editorial ZYX. Madrid. 54 pàgs.
1966. *Manifiesto Comunitarista.* Editorial ZYX. Madrid. 44 pàgs.

Pròlegs que va escriure

- 1963.** *Mis cinco años de Obispo Obrero.* Alfred Ancel, bisbe de Lió. 467 pàgs. Editorial Estela. Barcelona
1964. *Utopía.* Sant Tomàs Moro. 103 pàgs. Editorial ZYX. Madrid.
1966. *Un comunista en la cruz.* Antonio Villarejo. 115 pàgs. Ediciones HOAC. Madrid.

Traduccions que va fer

- 1956.** *En el corazón de las masas.* René Voillaume. 380 pàgs.
1962. *No hay vida cristiana sin comunidad.* Georges Michonneau. 123 pàgs. Editorial Estela. Barcelona.
1965. *Hablemos de la predicación.* G. Michonneau y F. Varillon. 226 pàgs. Editorial Estela. Barcelona.

Obres Completes de Guillem Roviroa

- 1995.** 1r volum: *Cooperación y Comunidad.* Ediciones HOAC (c. Alfonso XI, 4 3r.) 28014 Madrid. Tel 91/532 32 01). 566 pàgs.
1995. 2n volum: *Cooperación y Comunidad* (continuació). 533 pàgs.
1996. 3r volum: *Reflexión cristiana, escritos socio-económicos. La construcción de la HOAC.* 545 pàgs.

Està previst publicar tres volums més. Edició a cura d'Angel Ruiz Camps.

AQUEST RETRAT S'HA EDITAT
EN MOTIU DE LA COL·LOCACIÓ
D'UNA LÀPIDA COMMEMORATIVA
A LA CASA ON VA NÉIXER
L'HOMENATJAT

D'aquest fulletó se n'ha fet una edició de 300 exemplars

16 DE NOVEMBRE 1997
VILANOVA I LA GELTRÚ
1997